

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіонаознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
“ 28 ” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

«ФАХОВА ПРАКТИКА: ПЕДАГОГІЧНА»

рівень вищої освіти	<u>магістр</u>
галузь знань	<u>01. Освіта</u>
спеціальність	<u>014.07. Середня освіта (Географія)</u>
освітня програма	<u>Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«28» серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Людмила Миколаївна НЕМЕЦЬ, д. геогр. н., професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Катерина Юріївна СЕГІДА, д. геогр. н., професор, професор кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

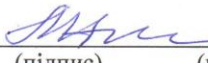
Юрій Іванович КАНДИБА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Наталія Володимирівна ГУССВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Протокол № 9 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ
(прізвище та ініціали)

«28» серпня 2023 р.

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

Гарант освітньо-професійної програми
(підпис) Катерина СЕГІДА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 7 від «28» серпня 2023 р.

Заступник
Голова науково-методичної комісії

(підпис)
(прізвище та ініціали)

«28» серпня 2023 р.

ВСТУП

Програма фахової (педагогічної) практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальністю 014.07. Середня освіта (географія) освітньою програмою «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота».

1. Опис практики

1. Опис фахової (педагогічної) практики з географії, економіка та краєзнавчо-туристичної роботи

1.2. Характеристики практики

1.2.1. Місце практики в структурі основної освітньої програми і область застосування програми фахової (педагогічної) практики

Фахова (педагогічна) практика з одержання професійних навичок є елементом базової частини основної освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальністю 014.07. Середня освіта (географія) освітньою програмою «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота». Програма практики визначає її зміст, обсяг і порядок проходження студентами денної та заочної форм навчання.

1.2.2. Форми проведення фахової (педагогічної) практики

Фахова (педагогічна) практика є обов'язковою і являє собою вид навчальних занять, орієнтованих на професійно-практичну підготовку майбутніх фахівців, що навчаються, шляхом: особистої участі студента в діяльності установ і організацій різних форм власності; шляхом виконання індивідуальних завдань, спрямованих на розв'язок конкретних завдань.

1.2.3. Трудомісткість фахової (педагогічної) практики в структурі основної освітньої програми

Загальна трудомісткість практики становить **5 кредитів (150 академічних годин)** і проводиться відповідно до навчального графіка календарного плану освоєння основної освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальністю 014.07. Середня освіта (географія) освітньою програмою «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота».

1.3. Мета практики – закріплення знань, одержаних у процесі вивчення загальних та спеціальних навчальних дисциплін першого року навчання у магістратурі, набуття умінь та навичок практичної діяльності у предметній галузі викладацької та краєзнавчо-туристичної роботи. Під час проходження практики студент стає учасником практичної діяльності, спостерігає і аналізує різні сторони роботи фахівців-практиків, які працюють в екскурсійній справі, вчатья проводити краєзнавчо-туристичну роботу серед учнівської молоді.

1.4. Основні завдання практики:

- ознайомлення з діяльністю бази практики (закладу освіти);
- закріплення студентами отриманих знань, умінь та навичок, формування професійних компетентностей учителя-географа, фахівця з краєзнавства та туризму;
- формування психолого-педагогічної готовності до роботи з учнями з використанням сучасних освітніх технологій, методів і прийомів краєзнавчо-туристичної діяльності;
- знайомство з конкретними умовами професійної діяльності;

- формування педагогічних здібностей на основі досвіду практики та формування навичок самоосвіти і самовдосконалення;
- виконання студентом-практикантом покладених на нього посадових обов'язків з метою закріплення професійних компетентностей.

1.5. Кількість кредитів – 5

1.6. Загальна кількість годин – 150

1.7. Заплановані результати діяльності під час фахової (педагогічної) практики:

У результаті проходження практики студенти набувають

- *Знання:*
  - професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій;
  - особливості побудови позанавчальної та виховної роботи в галузі географії, економіки, краєзнавчо-туристичної діяльності;
  - основні форми організації позанавчальної роботи;
  - сучасні концепції географічної освіти та їх відображення у шкільних програмах і підручниках;
  - інноваційні підходи до навчання дисциплін географічного циклу, новітні методики та технології педагогічної майстерності;
  - основні вимоги до рівня знань учнів, форми, методи і прийоми його перевірки та оцінювання, організація рефлексії;
  - індивідуальний творчий стиль педагогічної діяльності;
  - дидактична сутність методів навчання і можливості їх використання у поза навчальному процесі.
- *Уміння та навички:*
  - оцінювати непередбачувані проблеми у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
  - організація процесу навчання упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності предметні компетентності, що здобуті під час навчання;
  - формувати в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій;
  - здійснювати фізико-географічні й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в школі та для позашкільної краєзнавчої та туристичної роботи;
  - дотримується сам (зокрема під час практик) та формує відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю;
  - застосовує сучасні методики і технології, різноманітні методи та форми прогресивного навчання, інноваційні прийоми навчання в освітніх закладах різного типу, забезпечуючи формування в учнів предметних компетентностей та основ цілісної природничо-наукової картини світу;
  - планувати та організовувати навчальну, методичну, організаційну та виховну роботу з учнями;
  - встановлювати психологічний контакт з аудиторією;

- готувати необхідні для занять наочні засоби, методичні рекомендації, дидактичне забезпечення у відповідності до пізнавальної мети заняття та обґрунтовано їх використовувати;
- скласти розгорнутий план-конспект виховного заняття;
- професійного і педагогічного спілкування із учнівською аудиторією;
- враховувати в ході навчального процесу індивідуальні вікові особливості учнів та рівень підготовки групи;
- дотримуватися під час викладання матеріалу основних дидактичних принципів.

2. Тематичний план фахової (педагогічної) практики

Вступ. Ознайомлення з програмою практики. Інструктаж з техніки безпеки. Отримання індивідуальних завдань. Доведення до студентів змісту індивідуальних завдань.

Розділ 1. Підготовчий етап практики

У ході даного етапу практики студент :

- з'ясовує функції, мету, завдання практики;
- вивчає нормативно-правові документи, які регламентують діяльність учителя в ході освітнього процесу, зокрема: «Закон про освіту» та «Закон про загальну середню освіту», Лист МОН № 1/9-415 від 03.07.18 року «Щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році», Лист ІМЗО № 22.1/10-2573 від 19.07.18 року Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти у закладах загальної середньої та позашкільної освіти на 2018/2019 навчальний рік, Концепцію Нової української школи, розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України, статут закладу освіти, до якого направлено практиканта;
- ознайомлюється з роботою в онлайн-системах Moodle та EdEra.

Розділ 2. Ознайомлення з діяльністю бази практики (закладу освіти).

У ході даного етапу практики студент:

- знайомиться з особливостями навчально-виховної, методичної, масової роботи з туризму та краєзнавства серед учнівської молоді;
- розробляє тематичний виховний захід, готує необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення заняття.

Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, оформлення звітності.

У ході даного етапу практики студент:

- виконує посадові обов'язки за фахом;
- проводить тематичний захід, оформлює розробку проведеного заходу;
- проводить анонімне опитування щодо доступності отриманих знань/простоти викладення матеріалу, виконує аналіз отриманих результатів;
- захищає результати практики на засіданні кафедри у встановленому порядку.

3. Структура фахової (педагогічної) практики

Назви розділів	Кількість годин									
	<i>денна форма</i>					<i>заочна форма</i>				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
боза.		Кам.	Інд.	С.р.	боза.		Кам.	інд.	с.р.	
Розділ 1. Підготовчий етап практики										
Разом за розділом 1	30	10	10		10	30	10	10		10
Розділ 2. Ознайомлення з діяльністю бази практики										
Разом за розділом 2	40	10	10	10	10	40	10	10	10	10
Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, оформлення звітності.										
Разом за розділом 3	80	20	20	20	20	80	20	20	20	20
Усього годин	150	40	40	30	40	150	40	40	30	40

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Ознайомлення з нормативно-правовими документами, що регламентують діяльність в організації	10
2	Основні форми організації навчальної та позанавчальної роботи	10
3	Професійне і педагогічне спілкування з учнівською аудиторією	10
4	Систематизація зібраної інформації	10
Всього		40

5. Методи контролю

Виконання індивідуального завдання при проведенні фахової (педагогічної) практики передбачає підготовку звіту, де детально висвітлено всі види робіт, які було проведено студентом, проведені ним освітні та виховні заходи, у додатках – розроблений роздатковий матеріал (з дублюванням на електронному носії).

Звіт з фахової (педагогічної) практики має включати виконання всіх завдань, що передбачені програмою практики:

- розробка залікового заходу;
- висновки щодо проходження практики.

6. Схема нарахування балів

Вид роботи	За звітну документацію
Кількість балів	100 б.
Розбаловка за видами роботи	Виконання обов'язків за фахом, Підготовка залікового заходу – 50 б. Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами – 40 б Грамотність оформлення текстового матеріалу – до 5б. ; Якість оформлення графічного та картографічного матеріалу – до 5 б.

Максимально можлива оцінка – 100 балів. Мінімальна оцінка за практику – 50 балів.

7. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

8. Рекомендована література

1. Кобернік С., Коваленко Р. Проблема корекції та контролю знань з географії в умовах реформування шкільної географічної освіти // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – № 4. – С. 12–16.
2. Корнеєв В. П. Дидактичні ігри в курсі загальної географії // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – № 5. – С. 17–21.
3. Корнеєв В. П. Сиротенко А.Й. Стандарти шкільної географічної освіти // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2001. – № 37. – С. 10–11.
4. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: навчально-методичний посібник / С.Г.Кобернік, Р.Р. Коваленко, О.Я. Скуратович / За ред. С.Г. Коберніка. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с.
5. Навчально-методичні рекомендації з педагогічної практики студентів педагогічних фахів / Укл. Ю.А. Гімаєва та ін. – Харків: ХНУ, 2008.
6. Топузов О.М. Загальна методика навчання географії: Підручник / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна.–К.: ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.
7. Кобернік С.Г. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання географії: методичний посібник для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / С.Г. Кобернік. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – 80 с.
8. Кобернік С.Г. Методика навчання географії: Практикум для лабораторних занять студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / С.Г. Кобернік. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 106 с.

9. Кобернік С.Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія / С.Г. Кобернік. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 346 с.
10. Методика викладання географії в школі: Навч. посіб. / За ред. С.Г. Коберніка. - К.: Стафед-2, 2000.
11. Настільна книга молодого вчителя географії та економіки / Укл. О.М. Саввич. – Харків: Ранок, 2010.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції,
інше методичне забезпечення**

1. Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 // Урядовий кур'єр. – 2020. – № 191 (01.10.2020). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
2. Інтерактивні електронні карти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://atlas.igu.org.ua/maps_elektron.html,
3. Інтерактивні карти для вивчення географії в школі [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kartographia.com.ua/publications/interactive-maps-for-school/>
4. Методи формування пізнавальних інтересів учнів при вивченні географії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/39134/
5. Методичні рекомендації щодо вивчення географії у 2021/2022 навчальному році. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.schoolife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-geografii-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/>
6. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>
7. На урок: освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/konspekt-uroku-z-geografi-dlya-7--go-klasu-na-temu-afrika-osoblivosti-geografichnogo-polozhennya-ta-istoriya-doslidzhennya-materika-11664.html>
8. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 6-9 класи «географія», 2017. – 77 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
9. Навчальні карти та атласи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kgf.com.ua/>
10. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) [Текст] / Т. Г. Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с
11. Національний атлас України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://igu.org.ua/uk/node/21056>
12. Онлайн курс на EdEra «Географія: Загальна географія» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/EdEra/g102/G102/about>
13. Освіта в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/>
14. Офіційний сайт Головного управління статистики у Харківській області. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>
17. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua>
18. Центр електронного навчання ХНУ імені В. Н. Каразіна [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dist.karazin.ua/moodle/course/index.php>